

NEDERLANDERS OVER KLIMAATVERANDERING

Ipsos - NOS

25 oktober 2021

GAME CHANGERS

Nederlanders over klimaatverandering

In het kader van de Klimaatconferentie van Glasgow, die tussen 31 oktober en 12 november 2021 plaatsvindt, heeft Ipsos in opdracht van de NOS de publieke opinie in Nederland over klimaatverandering onderzocht. De *UN Climate Change Conference of the Parties (COP26)* is een conferentie van de Verenigde Naties en geldt als een belangrijke stap in de ontwikkeling van klimaatbeleid. Het doel van de conferentie is om concrete acties te bespreken die er aan moeten bijdragen om de doelen van het Parijsakkoord van 2015 te halen.

Recentelijk kreeg Nederland te maken met de gevolgen van extreme weersomstandigheden. In juli werden delen van Nederland – en ook delen van België, Frankrijk, Luxemburg en Duitsland – getroffen door overstromingen die werden veroorzaakt door hevige regenval. Kort daarop, in augustus, verscheen er een nieuw rapport van het IPCC, het klimaatpanel van de Verenigde Naties. De boodschap was, kort gezegd, dat de effecten van de opwarming van de aarde al gevoeld worden. Klimaatverandering, zo stelden de onderzoekers, heeft onder andere effect op weersextremen. In de hele wereld – en ook in Nederland – wordt door burgers steeds vaker gedemonstreerd en klinkt de roep om effectief klimaatbeleid luider.

Zorgen om klimaatverandering onveranderd

Ondanks al deze gebeurtenissen is het gevoel van urgentie over klimaatverandering bijna niet toegenomen. In 2019 – toen Ipsos een vergelijkbaar onderzoek uitvoerde – vond een meerderheid van 62% van alle Nederlanders de opwarming van de aarde problematisch. Dat is nu licht gestegen, naar 69%. Bijna zes op de tien Nederlanders (59%) maken zich op dit moment zorgen over de gevolgen van klimaatverandering voor Nederland. Die groep is niet significant groter geworden ten opzichte van 2019, toen 55% zich zorgen maakte. Wat wel veranderd is, is het sentiment ten opzichte van het debat over klimaatverandering. Was er in 2019 nog verdeeldheid over de vraag of het debat in Nederland overdreven is, nu zegt bijna de helft (48%) dat het debat *niet* overdreven is, terwijl een kwart (26%) dat wel vindt.

Eigen bijdrage

Een grote meerderheid (75%) van de Nederlandse bevolking zegt het belangrijk te vinden om persoonlijk een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering. Maar als het gaat om maatregelen die geld kosten, is er maar een kleine groep (33%) die bereid is om er zelf geld voor uit te trekken. Nederlanders kiezen met name voor de gedragsaanpassingen die geen (grote) eigen investering vereisen, zoals bijvoorbeeld het zuiniger omgaan met energie (68%), het gebruik van de fiets in plaats van de auto (56%) en het proberen tegen te gaan van voedselverspilling (59%). De (relatief) kleine groep burgers (15%) die zegt zelf niks doen om een bijdrage te leveren, heeft het idee dat een individuele bijdrage geen verschil maakt (32%) en/of dat het te veel geld kost (31%). Ook zegt bijna een kwart van deze groep (23%) dat ze er te weinig kennis over hebben.

Burgers verlangen actievere rol overheid

Veel Nederlanders kijken naar de overheid wanneer het gaat om maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan. Ruim vier op de tien (43%) Nederlanders vinden dat de Nederlandse overheid op dit moment te weinig aandacht besteedt aan de aanpak van klimaatverandering. Met name jongeren (18-34 jaar) vinden dat de overheid meer aandacht aan het klimaat moet besteden (51%). Er heerst teleurstelling over het klimaatbeleid van het huidige demissionaire kabinet Rutte III: de helft (51%) van alle Nederlanders vindt dat Rutte III te weinig heeft gedaan om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan.

Tegelijkertijd zijn veel burgers niet bereid om mee te betalen aan de kosten van ambitieuzer klimaatbeleid. De helft (54%) wil niet dat de belasting verhoogd wordt om het klimaatbeleid te betalen. Het verminderen van CO2 uitstoot door bedrijven (79%) en het stimuleren van elektrisch rijden door de overheid (50%) kunnen op relatief veel draagvlak rekenen. Maar maatregelen die burgers mogelijk zelf geld kunnen kosten, zoals een vleestaks (22%), zijn veel minder populair. Ook het dwingen van huiseigenaren om van het gas af te gaan heeft weinig steun (17%). Opvallend is dat de introductie van een vliegtaks op relatief veel steun kan rekenen (45%).

Nederlanders over klimaatverandering

Verdeeldheid over de landbouwsector

Nederlanders zijn verdeeld over het inkrimpen van de veestapel om de uitstoot van stikstof terug te dringen: 32% vindt dit een goed idee, terwijl 35% tegen is. Opinies over dit vraagstuk volgen grotendeels de klassieke links-rechts tegenstelling: linkse kiezers willen de veestapel inkrimpen terwijl rechtse kiezers dat niet zien zitten. Wanneer het gaat om het gedwongen onteigenen van boeren zijn Nederlanders eensgezinder: dit gaat veel burgers te ver. Ruim de helft van alle Nederlanders is tegen het verplicht uitkopen van boeren door de overheid, een vijfde is voor. Ook voor een deel van de linkse kiezers gaat dit te ver.

Het volgende kabinet

Op dit moment zijn de partijen VVD, D66, CDA en ChristenUnie aan het onderhandelen over de formatie van een nieuw kabinet. Slechts ongeveer een kwart van alle Nederlanders heeft er vertrouwen in dat het volgende kabinet genoeg zal doen om klimaatverandering tegen te gaan; drie op de tien (31%) hebben hier geen vertrouwen in. Wanneer we kijken naar de kiezers van de vier onderhandelende partijen, dan ontstaat een gemengd beeld. VVD kiezers zijn het meest positief (47% heeft vertrouwen in de klimaataanpak van het volgende kabinet) terwijl de achterbannen van CDA en D66 verdeeld zijn. Opvallend is dat de kiezers van de ChristenUnie sceptisch zijn: 42% van hen zegt geen vertrouwen in het klimaatbeleid van het komende kabinet te hebben.

Linkse kiezers, met uitzondering van SP-kiezers, vinden dat het klimaat het belangrijkste thema voor het volgende kabinet moet worden. Een meerderheid van de rechtse kiezers is het hier niet mee eens. Ruim de helft (54%) van alle Nederlanders vindt wel dat er een minister van klimaat moet komen. Onder vrijwel alle kiezersgroepen is er steun voor dit idee, maar kiezers van Forum voor Democratie (43%) en de PVV (42%) zijn kritisch.

De internationale context

Ruim de helft (56%) van alle Nederlanders vindt dat de invloed van Nederland op de wereldwijde klimaatverandering klein is. Nog eens vier op de tien (40%) vinden dat Nederland *niet* voorop hoeft te lopen in vergelijking met andere landen op het gebied van klimaatpolitiek. We zien hier duidelijke verschillen tussen ouderen en jongeren. Zo is het aandeel jongeren dat vindt dat Nederland internationaal *wel* voorop moet lopen met klimaatbeleid ongeveer twee keer zo groot als onder ouderen (43% versus 21%).

Tussen 31 oktober en 12 november is de Klimaatconferentie van Glasgow, een conferentie van de Verenigde Naties waarin de klimaatdoelen van het Parijsakkoord worden besproken. Een grote meerderheid (69%) vindt het een goede zaak dat er internationaal overleg is over het behalen van de klimaatdoelen. Wel is men sceptisch over de uitkomst van deze conferentie: slechts 11% heeft er vertrouwen in dat er concrete acties uit zullen volgen om de klimaatdoelen te behalen.

Eerder onderzoek

Op sommige plekken in dit rapport wordt een vergelijk gemaakt met februari 2019. Deze gegevens komen uit het Klimaatonderzoek van Ipsos in opdracht van De Telegraaf. Dit onderzoek is uitgevoerd tussen 22 februari en 25 februari 2019 onder een representatieve steekproef van stemgerechtigde Nederlanders (n=1.026). Meer informatie over dit onderzoek is [hier](#) te vinden.

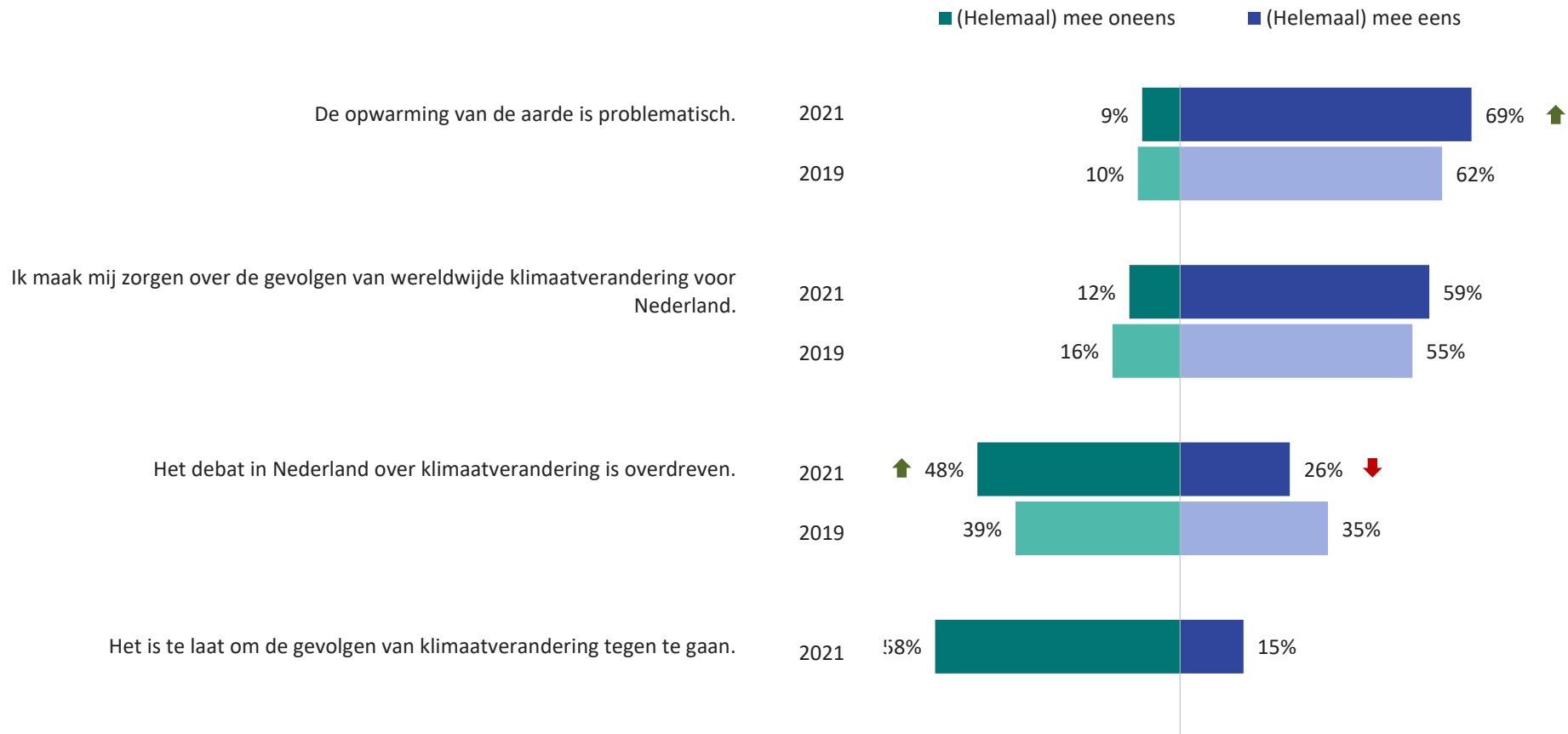
Dit onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd door Ipsos in opdracht van de NOS tussen 14 oktober 2021 en 18 oktober 2021. De onderzoeksverantwoording is terug te vinden op pagina 22 van dit rapport.

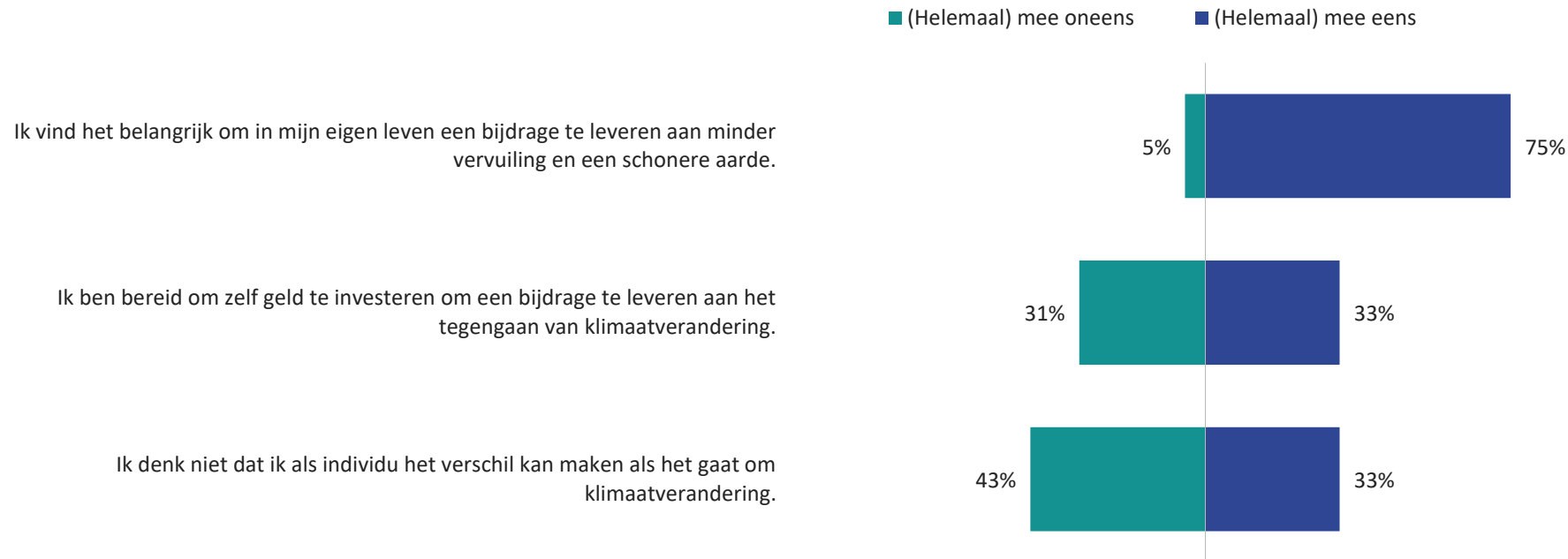
1. KLIMAATVERANDERING EN EIGEN BIJDRAGE

Twee jaar geleden waren Nederlanders nog verdeeld over de vraag of het klimaatdebat in Nederland overdreven is, nu vindt bijna de helft van niet

Een meerderheid vindt het belangrijk om zelf een bijdrage te leveren aan het klimaat, maar slechts een derde is ook bereid hier zelf geld voor uit te trekken

Ongeveer 9 op de 10 Nederlanders (89%) die zich zorgen maken over de gevolgen van klimaatverandering voor Nederland vinden het belangrijk om zelf ook een bijdrage te leveren. Bijna de helft van hen (47%) is ook bereid zelf geld te investeren, 19% niet.

Een kleine groep doet zelf niks om klimaatverandering tegen te gaan; vooral omdat men denkt dat de individuele bijdrage te klein is en/of omdat het te veel geld kost

Reden voor eigen bijdrage aan tegengaan van klimaatverandering (70%)	
Ik vind het belangrijk.	63%
Ik vind het noodzakelijk.	51%
Ik wil toekomstige generaties niet opzadelen met klimaatproblemen.	49%
Het bespaart me geld.	34%
Ik vind het makkelijk.	14%
Het is leuk.	10%
Mijn familie en vrienden doen het ook.	4%

Reden waarom <u>geen</u> eigen bijdrage aan tegengaan klimaatverandering (15%)	
Het heeft geen zin (mijn individuele bijdrage is te klein).	32%
Het kost te veel geld.	31%
Ik heb er te weinig kennis over.	23%
Het is aan de bedrijven om maatregelen te nemen.	22%
Ik merk niks van de gevolgen.	20%
Het is aan de overheid om beleid te maken.	17%
Het is te lastig.	12%
Ik vind het niet belangrijk.	11%
Het kost te veel tijd.	6%

Veel Nederlanders pogen door middel van kleine gedragsaanpassingen, zoals vaker fietsen of minder energie verbruiken, een bijdrage te leveren aan het klimaat

Welk van de volgende maatregelen neemt u zelf om een bijdrage te leveren aan het klimaat?

Aanpassingen in huis	Totaal 89%
Zuiniger omgaan met energie	68%
Betere isolatie	42%
Aanschaf zonnepanelen	33%
Meer groen rondom het huis	29%
Aanschaf warmtepomp	5%
Aanschaf zonneboiler	3%
Aanschaf (deel) van een windmolen	3%
Anders	4%

Vervoersmiddelen	Totaal 87%
Gebruik van de fiets in plaats van de auto	56%
Minder of niet vliegen	36%
Gebruik van openbaar vervoer in plaats van de auto	20%
Gebruik elektrische auto	6%
Gebruik van een gedeelde auto met familie, vrienden of kennissen	5%
Carpool met collega(s) naar het werk	4%
Gebruik van een deelauto (bv. Greenwheels, mywheels)	2%
Anders	9%

Voedselkeuze	Totaal 86%
Minder voedsel verspillen	59%
Minder vlees eten	43%
Kopen van lokale/biologische producten	30%
Minder zuivelproducten eten	15%
Anders	3%

Gebruik van kleding/spullen	Totaal 84%
Minder spullen/kleding kopen	47%
Kopen en verkopen van tweedehands kleding/spullen	41%
Repareren van kleding/spullen	36%
Ruilen, lenen of weggeven van kleding/spullen	35%
Anders	2%

Met name Nederlanders van onder de 54 jaar (52%) kiezen er voor om tweedehands kleding en spullen te verkopen en kopen. Onder 55-plussers doet slechts een kwart dit.

Gebruik van een elektrische auto en de aanschaf van zonnepanelen staan hoog op het lijstje van voornemens

Welk van de volgende maatregelen bent u nog van plan om te nemen om een bijdrage te leveren aan het klimaat?

Vervoersmiddelen	Totaal 54%
Gebruik elektrische auto	19%
Gebruik van de fiets in plaats van de auto	9%
Gebruik van openbaar vervoer in plaats van de auto	9%
Minder of niet vliegen	8%
Gebruik van een gedeelde auto met familie, vrienden of kennissen	4%
Gebruik van een deelauto (bv. Greenwheels, mywheels)	3%
Carpool met collega(s) naar het werk	2%
Anders	9%

Aanpassingen in huis	Totaal 53%
Aanschaf zonnepanelen	14%
Betere isolatie	12%
Aanschaf warmtepomp	11%
Meer groen rondom het huis	10%
Zuiniger omgaan met energie	7%
Aanschaf zonneboiler	6%
Aanschaf (deel) van een windmolen	4%
Anders	6%

Voedselkeuze	Totaal 44%
Minder voedsel verspillen	12%
Minder vlees eten	11%
Kopen van lokale/biologische producten	12%
Minder zuivelproducten eten	9%
Anders	4%

Gebruik van kleding/spullen	Totaal 42%
Minder spullen/kleding kopen	14%
Ruilen, lenen of weggeven van kleding/spullen	13%
Kopen en verkopen van tweedehands kleding/spullen	8%
Repareren van kleding/spullen	9%
Anders	3%

2. DE POLITIEK EN KLIMAATVERANDERING

De helft van alle Nederlanders vindt dat het huidige (demissionaire) kabinet te weinig heeft gedaan om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan

Onder kiezers van veel partijen is een meerderheid van mening dat het huidige demissionaire kabinet Rutte 3 te weinig heeft gedaan voor het klimaat. Meer dan zes op de tien D66-kiezers (64%) is het hier mee eens. Het electoraat van de VVD is verdeeld: 31% vindt dat er niet genoeg is gedaan, 29% vindt van wel en een relatief grote groep (40%) reageert neutraal op de stelling.

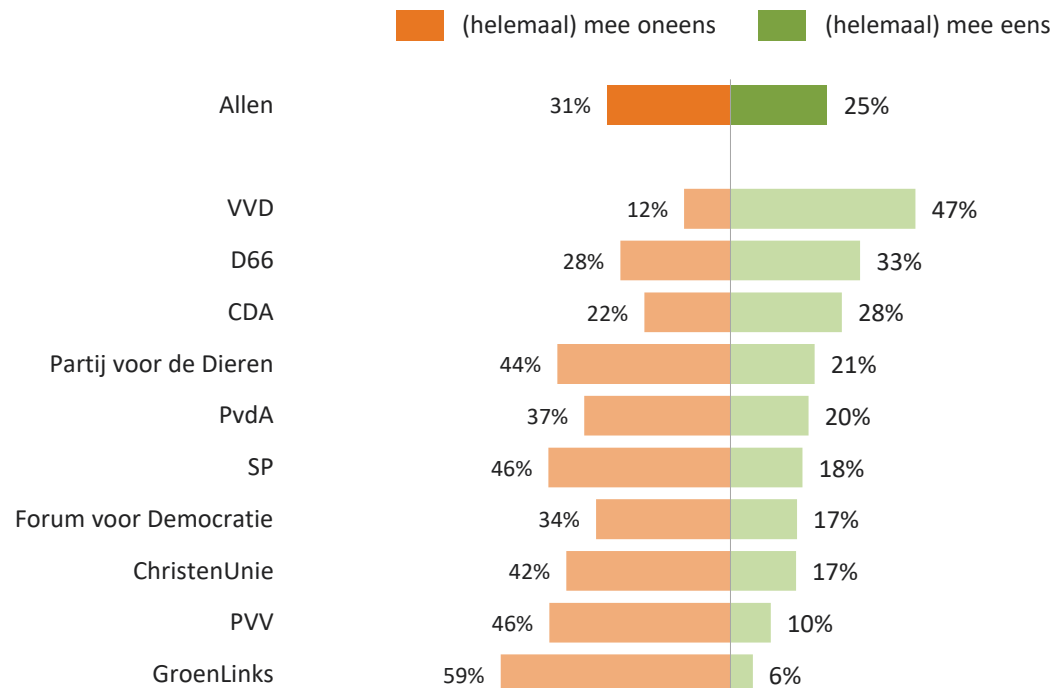
Met name jongeren vinden dat de Nederlandse overheid te weinig aandacht besteedt aan de aanpak van klimaatverandering

Wat vindt u van de aanpak van klimaatverandering door de Nederlandse overheid? De Nederlandse overheid...	Totaal	18-34 jaar	35-54 jaar	55 jaar en ouder
...besteedt te weinig aandacht aan de aanpak van klimaatverandering	43%	51%	38%	43%
...besteedt genoeg aandacht aan de aanpak van klimaatverandering	25%	23%	27%	24%
...besteedt te veel aandacht aan de aanpak van klimaatverandering	15%	10%	17%	17%
Weet ik niet/geen mening	17%	16%	17%	17%

Vooraf kiezers van GroenLinks (92%), D66 (66%), de PvdA (64%) en de ChristenUnie (66%) vinden dat de Nederlandse overheid te weinig aandacht besteedt aan de aanpak van klimaatverandering. Onder Forum voor Democratie-kiezers (45%) en PVV-kiezers (39%) is er een relatief grote groep die vindt dat de Nederlandse overheid er juist te veel aandacht aan besteedt.

Drie op de tien Nederlanders hebben er weinig vertrouwen in dat het komende kabinet genoeg zal doen om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken, een kwart heeft er wel vertrouwen in

Ik heb er vertrouwen in dat het komende kabinet genoeg zal doen om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken.

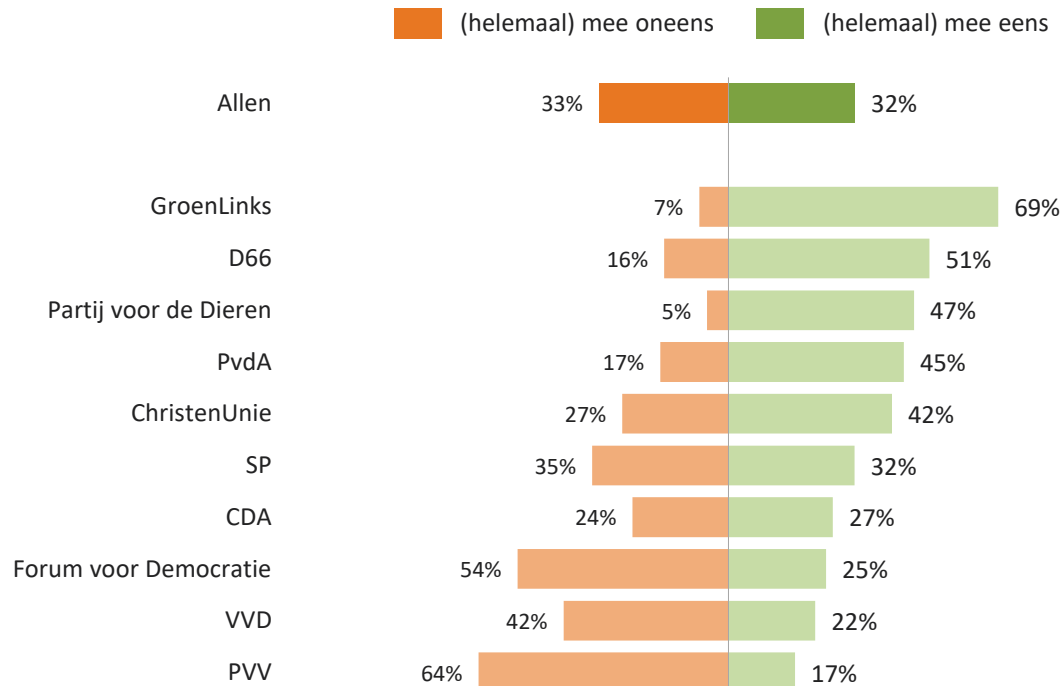
Wanneer we kijken naar de kiezers van de partijen die nu onderhandelen (VVD, D66, CDA en ChristenUnie) zien we een gemengd beeld. Bijna de helft van de VVD-kiezers (47%) heeft vertrouwen in de klimaataanpak van een volgend kabinet, kiezers van D66 en CDA zijn verdeeld en de achterban van de ChristenUnie is sceptisch.

Basis: Nederlanders (18+), nationaal representatieve steekproef, oktober 2021 (n=1.007). Rest tot 100%: weet niet/geen mening en neutraal.

Vraagstelling: Op dit moment zijn de VVD, D66, CDA en ChristenUnie aan het onderhandelen over de formatie van een nieuw kabinet. De volgende stellingen gaan over het komende kabinet: Ik heb er vertrouwen in dat het komende kabinet genoeg zal doen om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken.

Linkse kiezers vinden klimaat het belangrijkste onderwerp voor het volgende kabinet, rechtse kiezers vinden van niet

Het klimaat moet het belangrijkste onderwerp worden waar het komende kabinet mee aan de slag gaat.

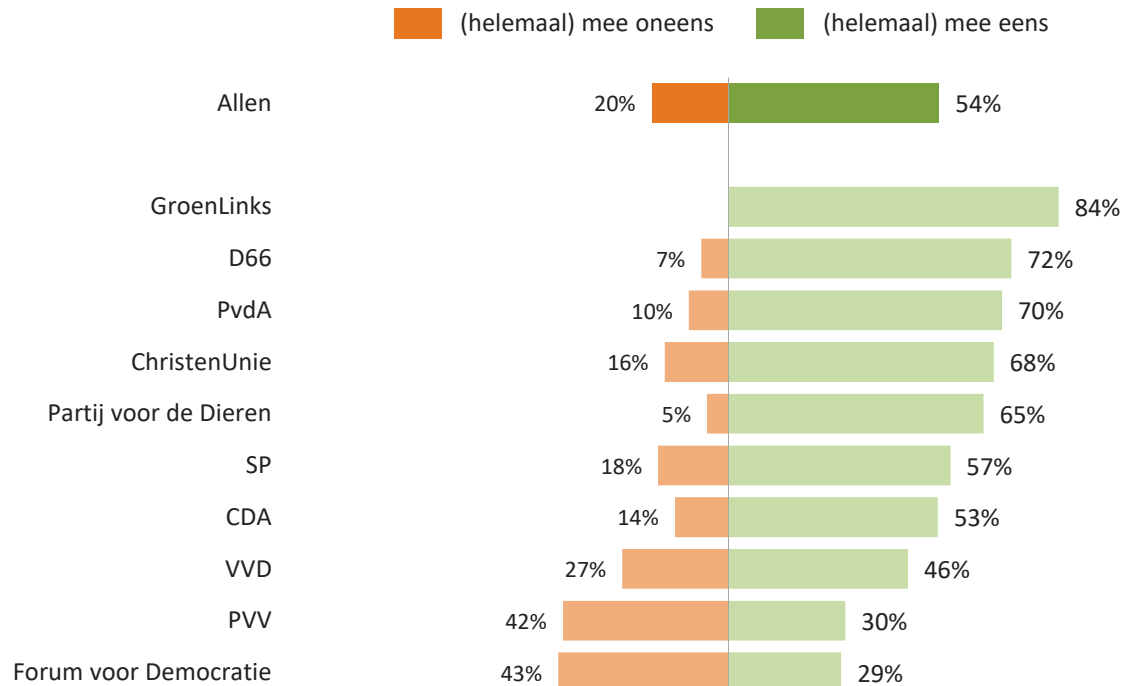
Met uitzondering van de SP-kiezers, is een groot deel van de linkse kiezers ervan overtuigd dat klimaat het belangrijkste onderwerp moet worden voor het komende kabinet. Rechtse kiezers zijn het hier over het algemeen niet mee eens.

Basis: Nederlanders (18+), nationaal representatieve steekproef, oktober 2021 (n=1.007). Rest tot 100%: weet niet/geen mening en neutraal.

Vraagstelling: Op dit moment zijn de VVD, D66, CDA en ChristenUnie aan het onderhandelen over de formatie van een nieuw kabinet. De volgende stellingen gaan over het komende kabinet: Het klimaat moet het belangrijkste onderwerp worden waar het komende kabinet mee aan de slag gaat.

Een meerderheid vindt dat er een minister van klimaat moet komen in het komende kabinet

Er moet een minister van klimaat komen in het komende kabinet.

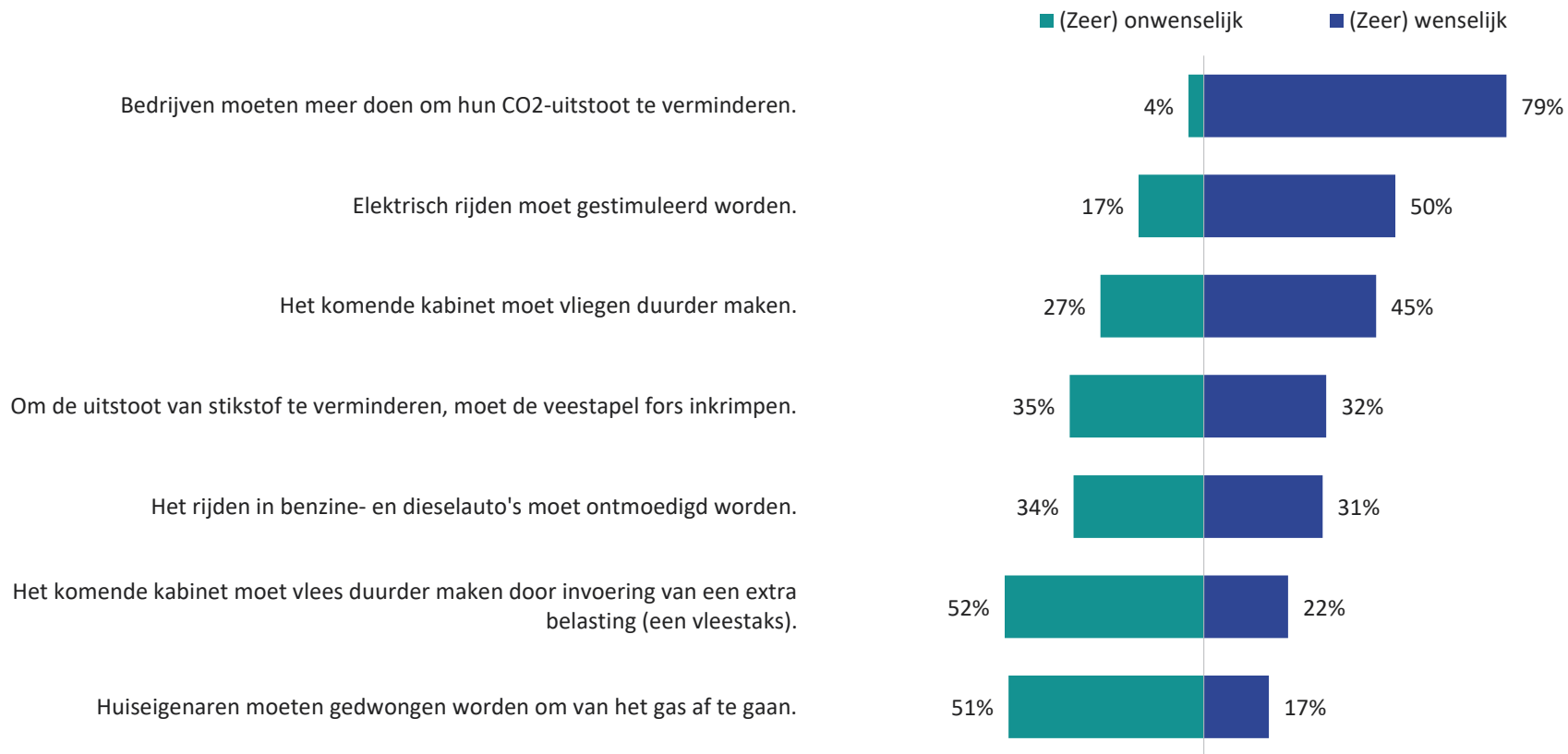
Onder kiezers van de PVV en Forum voor Democratie is de minste steun voor een minister van klimaat: ruim vier op de tien kiezers van deze partijen zijn hier tegen.

Basis: Nederlanders (18+), nationaal representatieve steekproef, oktober 2021 (n=1.007). Rest tot 100%: weet niet/geen mening en neutraal.

Vraagstelling: Op dit moment zijn de VVD, D66, CDA en ChristenUnie aan het onderhandelen over de formatie van een nieuw kabinet. De volgende stellingen gaan over het komende kabinet: Er moet een minister van klimaat komen in het komende kabinet.

Maatregelen die burgers zelf geld kunnen gaan kosten, zoals een vleestaks en van het gas afgaan, kunnen op weinig steun rekenen

Hieronder worden enkele maatregelen genoemd die genomen (kunnen) worden om klimaatverandering en de gevolgen daarvan tegen te gaan. In hoeverre vindt u de volgende maatregelen wenselijk?

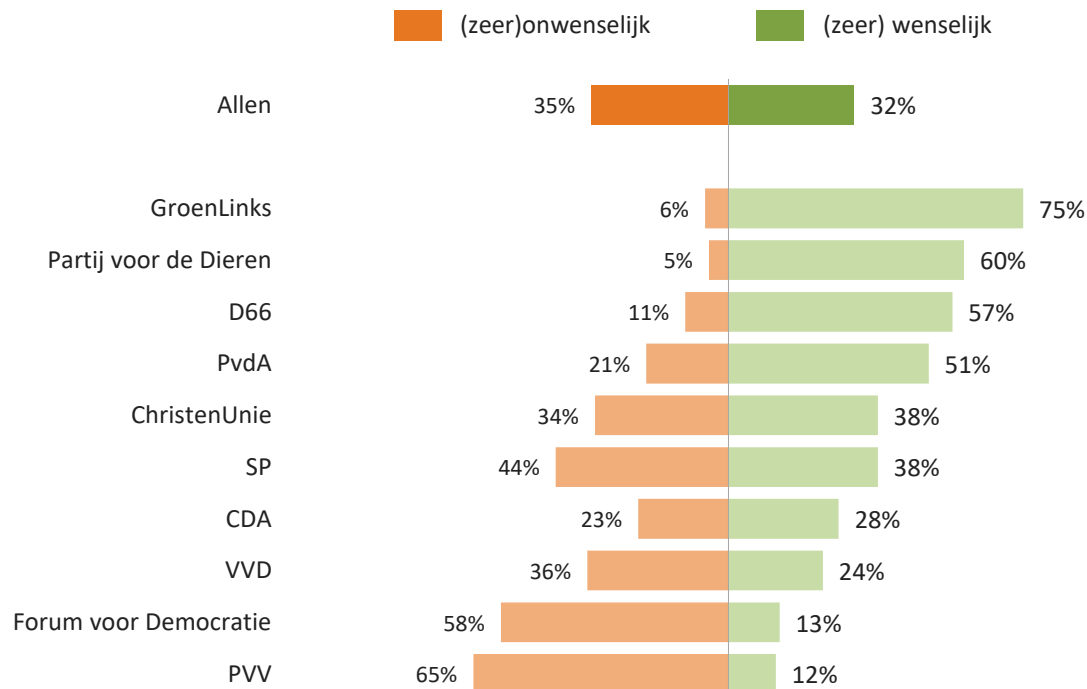
Het verminderen van CO2-uitstoot door bedrijven, het stimuleren van elektrisch rijden en het duurder maken van vliegen kunnen op de meeste steun rekenen.

Er is verdeeldheid over het inkrimpen van de veestapel en het ontmoedigen van het rijden in benzine- en dieselauto's.

Linkse kiezers zijn voor het inkrimpen van de veestapel om zo de stikstofuitstoot te verminderen, maar er is verdeeldheid over het onteigenen van boeren om dit te bereiken

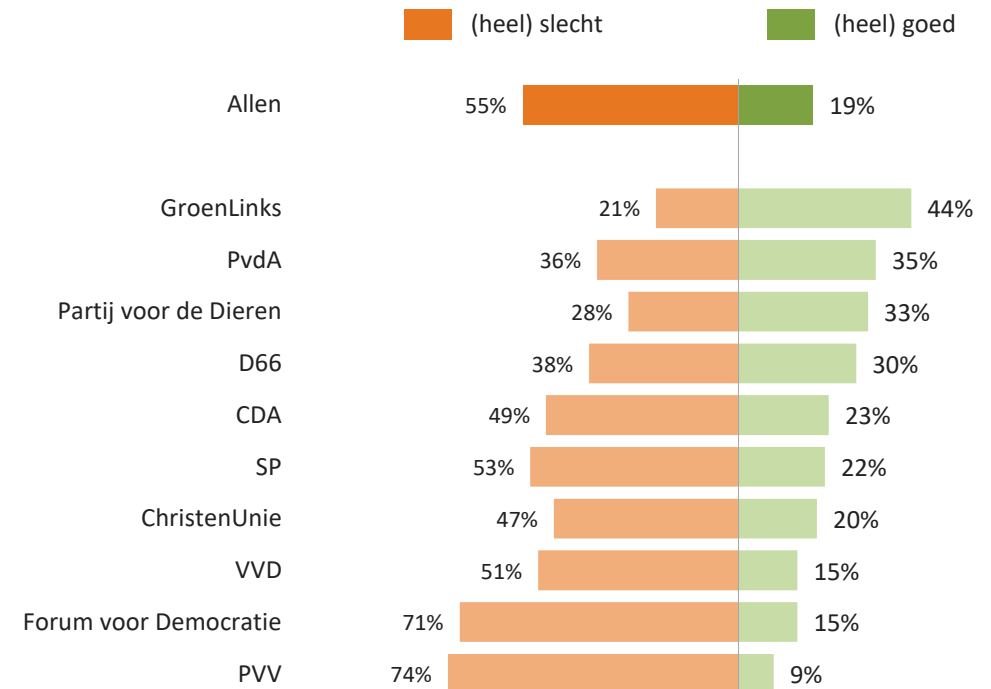
In hoeverre vindt u de volgende maatregelen wenselijk? –

Om de uitstoot van stikstof te verminderen, moet de veestapel fors inkrimpen.

Wat vindt u dan van de volgende voorstellen? –

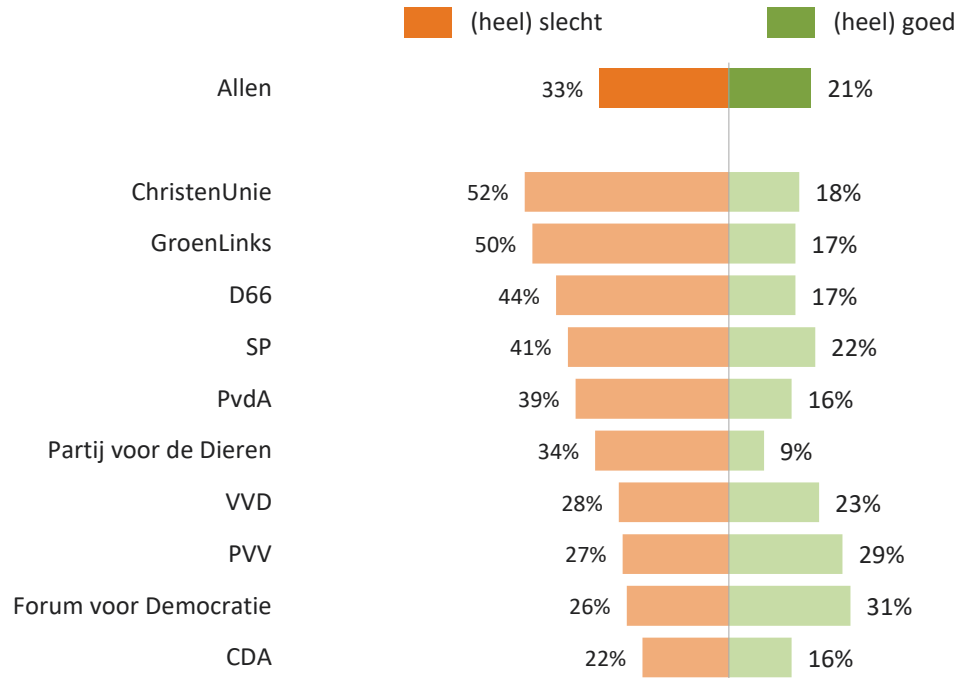
Om de uitstoot van stikstof terug te dringen moet de overheid boeren kunnen onteigenen (boeren dwingen hun bedrijf te sluiten tegen een vergoeding).

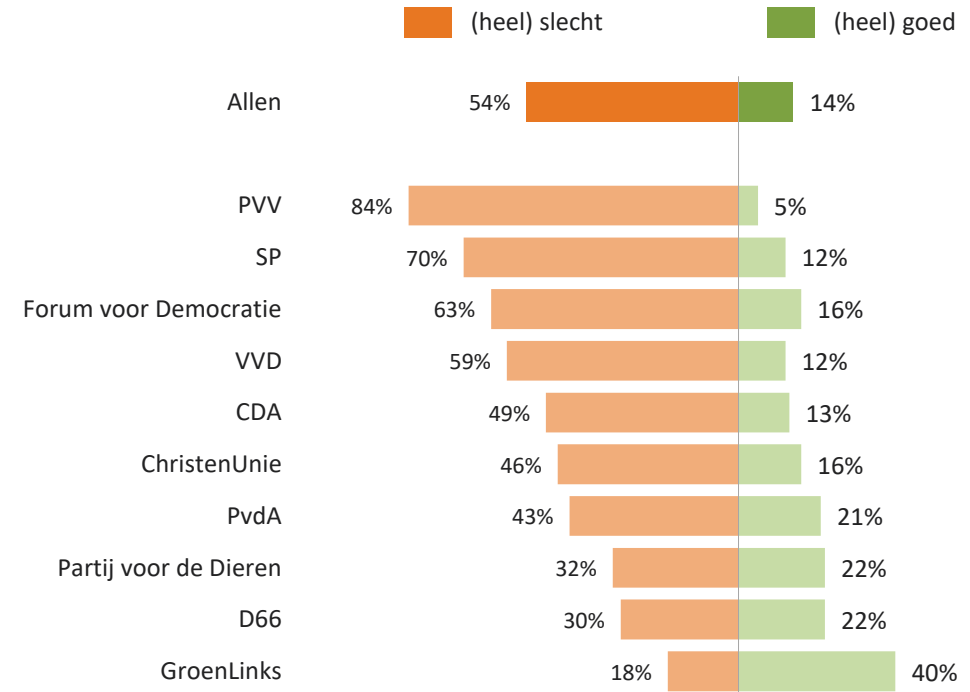
Linkse kiezers vinden dat bedrijven wel extra moeten worden belast, ook als dit mogelijk banen in gevaar brengt. De helft van de Nederlanders is tegen het verhogen van de belasting om het klimaatbeleid te betalen, enkel GroenLinks-kiezers zijn voor

Als het gaat om de kosten van het klimaatbeleid, wat vindt u dan van de volgende voorstellen?

Bedrijven moeten niet extra worden belast omdat het mogelijk banen in gevaar brengt.

De belasting moet verhoogd worden om het klimaatbeleid te betalen.

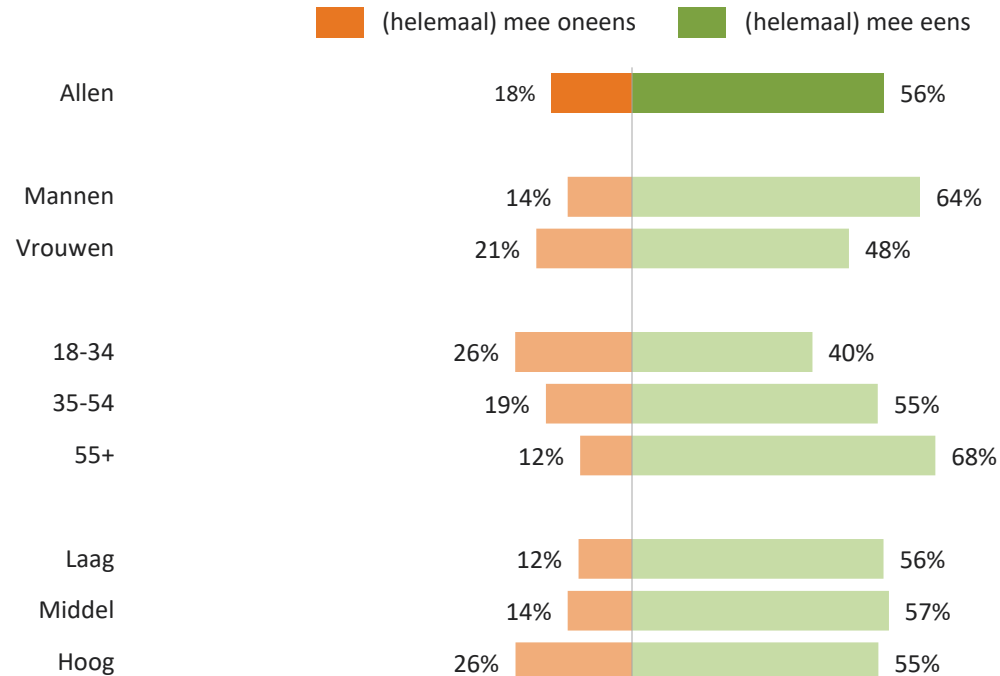

3. KLIMAATVERANDERING IN EEN INTERNATIONALE CONTEXT

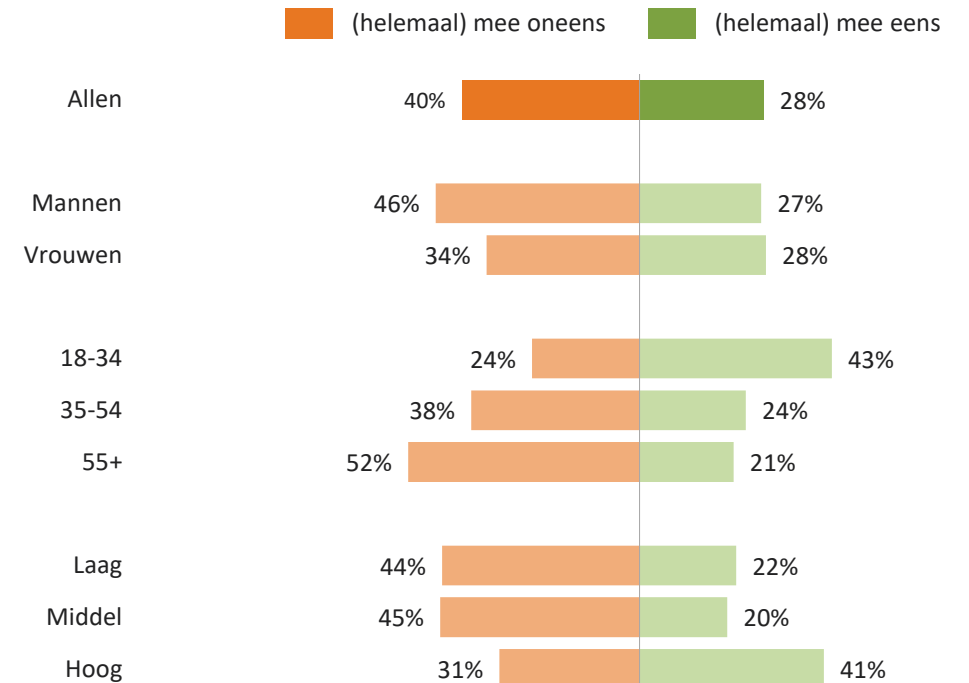

Verdeeldheid over de vraag of Nederland internationaal voorop moet lopen met klimaatbeleid; veel jongeren vinden van wel

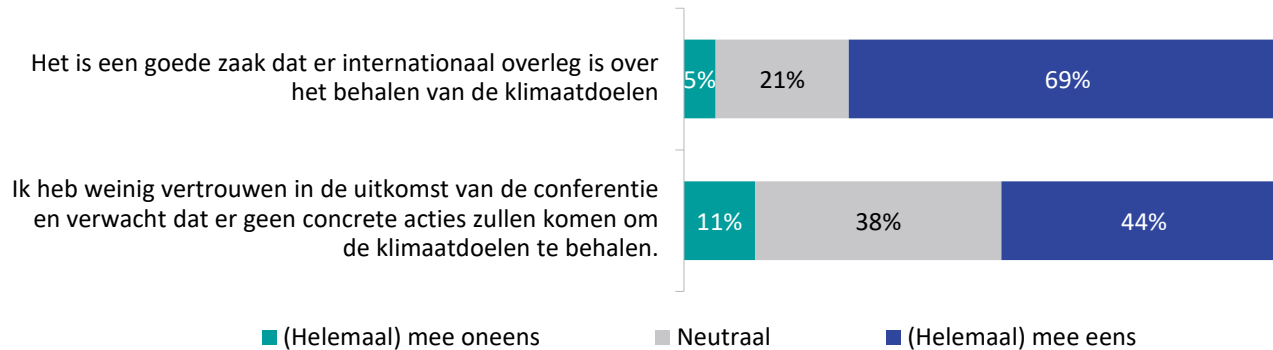
De invloed van Nederland op de wereldwijde klimaatverandering is klein.

Nederland moet in vergelijking met andere landen voorop lopen als het gaat om klimaatbeleid.

Een grote meerderheid vindt het een goede zaak dat er internationaal overleg is over het behalen van de klimaatdoelen, slechts een kleine groep heeft er echter ook vertrouwen in dat dit zal leiden tot concrete acties

Mensen die zich zorgen maken om klimaatverandering, hebben minder vertrouwen in de uitkomst van de conferentie, dan mensen die zich geen zorgen maken: 48% heeft wel vertrouwen, 14% niet.

Bekendheid VN Klimaatconferentie Glasgow	
Goed mee bekend	10%
Een beetje mee bekend	44%
Niet mee bekend	46%

Onderzoeksverantwoording

Methode

Deze gegevens zijn gebaseerd op online onderzoek van Ipsos onder een representatieve steekproef van stemgerechtigde Nederlanders (n=1.007) tussen 14 en 18 oktober 2021. Afwijkingen tussen de samenstelling van de steekproef en de samenstelling van de Nederlandse stemgerechtigde bevolking op de kenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, regio, werkzaamheid en stemgedrag bij de laatste landelijke verkiezingen (de Tweede Kamerverkiezingen van 2021) zijn door middel van een weging gecorrigeerd. Foutmarges lopen uiteen van ongeveer 1% tot ongeveer 3%.

Meer informatie

Ipsos heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van de NOS.

Neem voor meer informatie over dit onderzoek contact op met Aideen Hearn (aideen.hearn@ipsos.com) of Sjoerd van Heck (sjoerd.vanheck@ipsos.com).

GAME CHANGERS

